

Posudek rigorózní práce

Téma:	Jazykové vzdělávání pro konkurenceschopnost absolventů ŠAVŠ – tvorba výukových modulů v německém jazyce s ohledem na soudobé trendy ve výuce odborného jazyka
Autorka:	Mgr. Martina Žáčková
Vedoucí:	PaedDr. Dagmar Švermová
Oponentka:	PhDr. Pavla Nečasová, Ph.D.

Zvolené téma rigorózní práce – tvorba výukových modulů ve výuce odborného jazyka – lze považovat za téma aktuální. Svědčí o tom existence v poslední době obhájených disertačních prací s obdobným zaměřením, jako např. disertační práce T. Potockého a S. Jonákové (UK v Praze) a L. Neuwirthové (VUT v Brně) apod.

V úvodu práce autorka popisuje stav jazykové přípravy na ŠAVŠ, vysoké škole, kde vyučuje. Nelze však v úvodu nalézt jasnou formulaci cíle práce, autorka rovnou přechází k formulaci hypotéz. Absence cíle se projevuje v celé práci. Již z obsahu je zřejmé určité neujasnění cíle, a tedy i struktury. Jako příklad dokládající neujasněnost cíle je trichotomie v označení praktického výstupu předložené práce: jedná se o pojem „modul“ (v názvu práce) a „model“ (v abstraktu), v úvodu práce se zase setkáme s pojmem „výukový koncept“ (s. 4). Vzniká otázka, co tedy vlastně chtěla autorka vytvořit?

V úvodu jsou dále formulovány 3 hypotézy, jež hodlá autorka ověřovat. Základní problém spočívá však v tom, že uváděné formulace nevykazují příznaky hypotézy, spíše se jedná o výzkumné otázky. Vezměme tedy tyto otázky jako pozitivně formulované hypotézy. Jako výzkumnou metodu si zvolila dotazník. První hypotézou chce autorka zjistit, zda lze funkčně propojit teoretickou výuku odborného ekonomického jazyka s odbornými dovednostmi potřebnými v praxi. Jako verifikaci hypotézy uvádí své „zkušenosti s takto koncipovanou výukou“ a výsledky evaluační ankety (není upřesněno jaké – s. 115), kde student hodnotil výuku zajímavou z teoretického i praktického pohledu. Domnívám se, že tímto způsobem není dostatečně potvrzena funkčnost výše uvedeného propojení, a proto ani není možné hypotézu vyvrátit či potvrdit. Rovněž i u druhé hypotézy (formulace hypotézy je nejednoznačná) opírá autorka její verifikaci o vlastní zkušenosti a výsledky evaluační ankety a o teoretické aspekty modulového systému výuky. Ověřitelnost těchto východisek je značně problematická. Poslední hypotéza měla vést k ověření, zda autorkou vytvořené učební materiály byly pro studenty motivační a zda umožňují růst jejich odborné komunikativní kompetence. Východiskem pro ověřování byly opět výsledky získané při studentské evaluaci, v níž byly materiály hodnoceny studenty velmi pozitivně. Potud bychom tedy mohli souhlasit s potvrzením hypotézy v první části, ne však už její druhé části, která nebyla nijak zkoumána. Růst odborné komunikativní kompetence studentů by musel být záměrně zkoumán např. formou testů nebo případové studie či jiným způsobem.

Podobný problém se vyskytuje i u hodnocení efektivity materiálu „Die Firma“. Vyhodnocení evaluace výukového materiálu studenty (s. 107) může vést pouze k zhodnocení toho, jak byli studenti s výukovým materiálem spokojeni. Nic nám však neříká o tom, jaká je efektivita tohoto výukového materiálu. Aby bylo možno ověřit efektivitu, bylo by nejdříve nutné definovat efektivitu a poté ji cíleně zkoumat k tomu vytvořenými prostředky, jako jsou didaktické testy apod. a srovnávat výsledky např. s výukou vedenou podle běžných učebnic německého jazyka. Obdobný problém se objevuje i u výzkumu k analýze potřeb studentů v procesu učení se cizímu jazyku (s. 81). V kapitole 5.2.1 si stanovila autorka za cíl vyhodnotit efektivitu jazykového vzdělání na ŠAVŠ prostřednictvím dotazníku. Dotazník však efektivitu nezkoumal, zajímal se spíše o motivace a kvalitu výuky. U posledního dotazníku (vyhodnocovaného v kap. 5.3) autorka zaměnila dva základní pojmy, a sice vyučovací prostředky a jazykové prostředky.

Definování „modulu“ uváděné autorkou na s. 90 (druhý odstavec) je bezesmyslné. Autorka zde tvrdí, že modul se rovná vzdělávacímu programu. Při obhajobě je třeba, aby autorka objasnila,

co je vzdělávací program a co je modul. Další text v předmětném odstavci nijak nepřispívá k bližšímu vymezení modulu. Proč autorka nepoužila např. definici modulárně projektovaného kurikula uváděného autory Pedagogického slovníku? Teoretická část práce měla být obecně více věnována právě problematice projektování kurikula při výuce odborného cizího jazyka. V poslední větě výše uvedeného odstavce rozděluje autorka cíle na „znalostní, tak i vědomostní“. I zde je třeba uvést toto tvrzení na pravou míru.

Vzhledem k četnosti problematických tvrzení uvádím další poznámky stručně v bodech a je třeba, aby se k nim autorka při obhajobě vyjádřila:

- Na s. 23 lze dedukovat, že metodika je autorkou pojímána jako synonymní výraz pro didaktiku. Prosím o vyjasnění rozdílu.
- Co míní autorka na s. 52 pod pojmem „projektový výukový materiál“. Navrhuje projektovou výuku, či materiál, který vzniká v rámci nějakého studentského projektu? Projektová výuka se však v teoretické části neobjevuje, přestože v praktické části jsou tak některé postupy označovány, např. s. 115 v záhlaví tabulky uvedeno: „Praktická projektová činnost“ nebo jinde zmiňuje „projektovou formu“.
- Použití pojmu „tradiční metody“ je zcela nevhodné, rozlišení metod v širším a užším pojetí je nejasně specifikováno. Vůbec pojednání o metodách v předložené práci svědčí o nepochopení této problematiky, např. autorka chápe metodu jako „metodický systém“ (s. 19), nebo používá pojem „metodologické postupy“ (s. 23). V kapitole 2.2 shrnuje veškeré metodické koncepce v širším smyslu do tří kategorií, není zřejmé, proč toto autorka činí, takováto simplifikace řešené problematiky je nepřijatelná, vytvořené kategorie a jejich označení jsou nevhodné. Tuto problematiku by bylo vhodné upravit formou errata, ovšem přínosnější by bylo věnovat hlavně těm metodickým konceptům, které jsou pro řešené tématu podstatné.
- Stejně tak na s. 54 „Modely a organizace řízení učební činnosti žáků mají různou podobu, nejčastěji se setkáváme s modely tradičního vyučování, s modely programového a problémového vyučování, či s jejich kombinacemi.“ Prosím o uvedení odborného pramenu, odkud převzala autorka pojem „model tradičního vyučování“. Proč autorka v kap. 3.5 nespecifikuje i jí uváděný „model problémového vyučování“? Zde by se hodilo pohovořit i o projektovém vyučování.
- Na s. 113 uvádí autorka nesprávně jazykovědnou terminologii: „specifik odborného německého stylu v rovině gramatické, syntaktické i stylistické...“ Jaký je podle autorky vztah mezi gramatikou a syntaxí? (stejně tak s. 113 poslední odstavec: gramaticko-syntaktické učivo).
- Formulace „pedagogicky upravit text“ s. 67 je nesprávná, prosím o upřesnění.
- Řazení sugestopedie k aktivizačním metodám je problém (s. 84), prosím o upřesnění.
- Citace z publikace Choděry uváděná autorkou se nenachází v původním pramenu na s.15, nýbrž na s. 92 a ještě je do malé míry pozměněna.
- Co míní autorka pojmem „odborné vysoké školy“ (s. 80); existují snad analogicky neodborné vysoké školy? Prosím o terminologické upřesnění.
- Rozdělení do modulů, což je v podstatě rozdělení výuky do jednotlivých semestrů, ještě nezaručí výhody uváděné na s. 91.

Z hlediska formálního lze práci vytknout drobnější nedostatky:

- tečka za poslední číslovkou u podkapitol a tečka za názvem kapitoly (s. 24, 81...), někde i bez mezery před názvem podkapitoly (např. s. 31),
- autor základní didaktické literatury v ČR Hendrich J. je uváděn chybně,
- v seznamu bibliografických citací chybí povinný údaj pro absolventské práce - ISBN,
- u publikace „Methoden des Fremdsprachenunterrichts“ je uveden jako autor pouze Neuner G., je zcela opomenut Hunfeld Hans,

- na s. 104 dochází najednou ke změně způsobu odkazů na pramen,
- překlepy: např. s. 75 firmou (formou), Günter Verheugen s. 72, Zhodnocení s. 76 aj.,
- v příloze by bylo možno očekávat dotazníky pro upřesnění představy o realizovaných výzkumných šetřeních.

Co se týká rozsahu prostudované a použité literatury z hlediska zpracovávaného tématu, je neobvyklý poměr cca 14 titulů vážících se k problematice odborného jazyka z celkových 47 titulů.

Pozitivně lze přijmout v předložené rigorózní práci pracovní listy, které jsou metodicky promyšlené a je škoda, že autorka více při zpracování teoretické části nevycházela právě z těchto materiálů a nevěnovala se teoreticky např. projektové výuce, simulacím apod. Prosím, aby se autorka při obhajobě vyjádřila ještě kromě výše uvedených připomínek k otázce: Co nového přináší práce pro výuku odborného cizího jazyka na nefilologických oborech univerzit a vysokých škol?

Předloženou rigorózní práci doporučuji k obhajobě, ovšem s výše uvedenými výhradami, které lze řešit formou errata a upřesněním při obhajobě.

V Praze dne 6.1.2014

PhDr. Pavla Nečasová, Ph.D.